

Mark Posma

De Graaier

Deze roman is fictie. Elke gelijkenis met bestaande personen, werkelijke gebeurtenissen of namen van personen berust op louter toeval.

Oorspronkelijke druk 2018
Herziene uitgave 2022
© 2022 Mark Posma

Druk: Pumbo.nl
Omslagontwerp: Mark Posma
Omslagfoto: Peter Paul Rubens - De kluizenaar en de slapende Angelica
© Art Collection 2 / Alamy Stock Photo
Afbeelding p.1: © iStock.com / KeithBishop
Foto auteur: Doriet Willemen

“Radar love”
Written by George Kooymans and Barry Hay
Published by Snamyook.
Used by permission. All rights reserved.

“Back home”
Written by George Kooymans
Published by Snamyook
Used by permission. All rights reserved.

ISBN 978 94 6345 378 3
NUR 301

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor Anke en Lina

Het was vroeg in de ochtend op een van de eerste dagen van de zomer. Mist strekte zich uit over de Aerdenhoutscheweg als een witte muur waar het licht van de koplampen in verdwaalde. Ik zat voorovergebogen op mijn stoel, bijna tegen het stuur aangedrukt, en tuurde ingespannen voor me uit. De airco van mijn oude Peugeot 307 stond ingeschakeld om de ramen niet te laten beslaan en de ruitenwissers veegden op intervalstand de neergeslagen mistdruppeltjes van de voorruit. Nog enkele kilometers en ik zou mijn bestemming bereiken. Ik, dat is Tom. Tom Volkers.

Ander verkeer was er niet op de Aerdenhoutscheweg. Een weg in het Noord-Hollandse dorpje Vogelenzang, niet ver verwijderd van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Het leek of ik in dit mistlandschap de enige persoon op aarde was, tot er in de wegberm twee paar ogen oplichtten, reflecterend in het schijnsel van de koplampen.

'Fok!' Ik schrok en zoog mijn adem naar binnen. In een reflex trapte ik hard op de rem. Mijn tas, die op de bijrijdersstoel lag, vloog als een kogel naar voren en botste tegen het dashboard. Twee reeën doken op uit de mist en renden met grote passen voor mijn auto langs. Binnen enkele seconden waren ze aan de overkant van de weg, waar ze als schimmen tussen de nevelslierten verdwenen.

Langzaam reed ik door. Verder dan de derde versnelling durfde ik niet op te schakelen. Ik passeerde een landhuis waarvan alleen het rieten dak boven de mist uitstak. De weinige huizen die aan de Aerdenhoutscheweg lagen, waren stuk voor stuk kapitale villa's waarvan de eigenaren bovengemiddeld rijk waren. Dat was niet alleen aan de huizen af te zien, maar ook aan de degelijke beveiliging: grote hekken

en dito honden dienden ongenode bezoekers op afstand te houden. De bewoners van de villa's aan de Aerdenhoutscheweg verplaatsten zich bij voorkeur in degelijke auto's van Duitse makelij en leken altijd haast te hebben. Ze namen nauwelijks de tijd om op hun omgeving te letten, zodoende was het nog niemand opgevallen dat mijn grijze Peugeot de laatste maanden regelmatig tussen het groen langs de Aerdenhoutscheweg geparkeerd stond.

Ik minderde vaart en sloeg af naar een in onbruik geraakte parallelweg, onopvallend gelegen tussen dicht struikgewas. De aanduiding *weg* in parallelweg was feitelijk te veel eer voor deze doodlopende en deels door onkruid overwoekerde strook asfalt van nog geen honderd meter lengte. Ik trapte de koppeling in en liet de auto geruisloos doorrijden tot waar het asfalt ophield. Daar parkeerde ik en schakelde de motor uit. Er was bijna geen geluid meer hoorbaar, alleen mijn eigen ademhaling doorbrak de stilte in de auto. Ik knipte de binnenverlichting aan. In de achteruitkijkspiegel werd ik aangestaard door twee vermoeide ogen in een bleek, ongeschoren gezicht dat werd omzoomd door blond haar. Het werd hoog tijd voor een afspraak bij de kapper, maar dat stelde ik altijd zo lang mogelijk uit. Ik hield er niet van als er aan mijn hoofd werd gefrunnikt. Ik stak mijn kin iets naar voren en bekeek hem in de spiegel.

'Je krijgt een oude kop, Tom,' zei ik tegen mijzelf, met een blik op de baardstoppels die naar een grijze tint verkleurden.

'Dat kun je na 46 jaar ook wel verwachten,' voegde mijn spiegelbeeld daaraan toe.

Ik verplaatste mijn aandacht naar buiten. De evenwijdig lopende Aerdenhoutscheweg was slechts vijf meter van mij verwijderd, maar toch werd mijn auto vrijwel volledig aan het zicht onttrokken door de verwilderde vegetatie in de middenberm. De parallelweg was jaren geleden aangelegd

om zand en grind op te slaan voor een wegebouwproject. In een hoek van het rommelige terrein lagen nog steeds enkele zandheuvelds, waarin zich tegenwoordig een wijdvertakte konijnenburcht bevond.

De afgelopen maanden kwam ik hier regelmatig en parkeerde telkens op dezelfde plek. Een plek vanwaar ik goed zicht had op de villa aan de overkant van de Aerdenhoutscheweg. Ik nam mijn tas op schoot en haalde er een notitieblok, een pen en een verrekijker uit, die ik naast elkaar op het dashboard legde. Als laatste pakte ik een thermosfles uit de tas, draaide de dop los en schonk deze vol dampende koffie. Hier voegde ik een cupje koffiemelk aan toe – mors-te bij het lostrekken van het lipje natuurlijk iets over mijn kleren – en nam licht slurpend een eerste slok, terwijl mijn gedachten afdwaalden naar de gebeurtenissen die de afgelopen jaren hadden plaatsgevonden. Gebeurtenissen die een radicale ommezwaai van mijn leven hadden veroorzaakt.

‘Kent u dat lied, meneer Volkers?’ De arts tegenover mij keek me vragend aan. ‘U weet wel, van Toon Hermans: *wat ruist er door het struikgewas.*’

De man leunde met zijn ellebogen op het bureaublad en had zijn handpalmen tegen elkaar gevouwen. Samen met mijn vrouw Agnes zat ik tegenover hem in de behandelkamer. Hij trommelde zachtjes met zijn vingertoppen tegen elkaar, wachtend op mijn reactie. Ik schudde mijn hoofd, want ik had werkelijk geen idee wat hij met deze vraag bedoelde.

‘Daar moet ik namelijk altijd aan denken bij dit soort gevallen,’ vervolgde hij. Hij strengelde zijn vingers ineen en leunde ontspannen achterover. ‘Kijk, de labuitslag is binnen. Samen met de anamnese wijst het op een *Borrelia*-infectie.

Dat past bij de ontstoken knieën en de vermoeidheid.’

‘Borrelia?’

‘Ja, ik zal het uitleggen. Borrelia is een bacterie die wordt overgebracht door teken, zeer vervelende beestjes die zich ophouden tussen lage planten. Vandaar mijn opmerking: *wat ruist er door het struikgewas*. De Borrelia-bacterie kan de ziekte van Lyme veroorzaken. Een ziekte met een divers, vaak moeilijk te herkennen ziektebeeld, daarom heeft het ook zo lang geduurd voor we eruit waren. Maar we gaan u behandelen,’ zei hij vol vertrouwen. ‘Dan komt het vast weer goed.’

De arts was al wat ouder. Hij had een sterke leesbril op zijn neus en grijze haren op zijn hoofd. Zijn leeftijd verklaarde waarschijnlijk zijn voorliefde voor Toon Hermans. Ik was opgelucht. Eindelijk was er iets gevonden. De ziekte sluimerde al langer door mijn lichaam. Eerst bijna ongemerkt, maar geleidelijk werd het steeds erger. De huisarts had geen flauw idee waar hij het zoeken moest. Op het moment dat ik werd doorverwezen, kon ik mijn bed nauwelijks nog uitkomen of iets van een gesprek tot me door laten dringen.

Van de arts kreeg ik een antibioticakuur. Het hielp: langzaam knapte ik op. Toch werd ik twee jaar later opnieuw ziek. De bacterie leek de antibiotica overleefd te hebben en was zich sluipenderwijs weer gaan vermeerderen. Opnieuw slikte ik maandenlang antibiotica, maar herstelde slechts ten dele. Om goed te kunnen functioneren moest ik spaarzaam met mijn krachten omspringen en een gestructureerd leven leiden zonder uitpattingen. En de onzekerheid bleef: was de bacterie nu echt weg? Zou mijn gezondheid stabiel blijven, was er nog verbetering mogelijk of zou ik opnieuw ziek worden? Ook de arts wist het niet.

Ondanks deze fysieke tegenslag had ik tot een jaar geleden nog een baan. Weliswaar voor een beperkt aantal uren

per week, maar toch. Ik werkte als programmeur bij de SRW-Bank, een van de grootste Nederlandse banken. De afkorting SRW refereerde aan de initialen van de oprichter, Siegfried Rudolph Winterberg, maar was in de volksmond verbasterd tot Slapend Rijk Worden. Een slogan waar de bank met succesvolle reclamecampagnes handig op in speelde. Enige tijd geleden was de SRW-Bank overgenomen door de Belgica-Bank. Een bank die de ambitie had om de grootste bank van achtereenvolgens België, Nederland, Europa, en misschien wel van de hele wereld te worden. Een doel waarvoor alle middelen geheiligd waren. Iedereen was welkom als klant, op witwassen werd nauwelijks gecontroleerd. *Pecunia non olet*. Na de overname lijfde de Belgica-Bank de bruikbare onderdelen van de SRW-Bank in, de rest werd doorverkocht, ijskoud voor de wolven geworpen die de beste stukken eraf scheurden. Honderden werknemers, onder wie ik, werden ontslagen. Het was een feestje voor Koopman, de directeur van de SRW-Bank: hij mocht een bonus van 26 miljoen euro bijschrijven. Een perverse bonus bleek nog geen jaar later, toen de overname op een grote mislukking uitliep en zowel de Belgica-Bank als het restant van de SRW-Bank door de overheid gered moest worden.

Afijn, dat was toen. Nu zat ik hier in mijn auto. Als een grammofoonplaat die ineens stopt met spelen omdat de naald er met een kras van af wordt getrokken, zo scheurde ik mij los van mijn herinneringen. Ik nam een laatste slok koffie, schroefde de lege dop terug op de thermosfles en concentreerde me op het doel van mijn komst. Ik pakte het notitieblok van het dashboard en bladerde naar de eerstvolgende lege pagina waar ik in de linkerbovenhoek de datum noteerde: vrijdag 23 juni.

Ik draaide het beslagen portierraampje naar beneden. Frisse zeelucht stroomde naar binnen en streek langs mijn gezicht. Ik rilde. Verderop sloop een magere kat door de wegberm. Met gespitste oren bleef hij staan, aandachtig om zich heen kijkend, en stak toen op een drafje de Aerdenhoutscheweg over. Een alerte merel sloeg direct alarm. Ik keek de kat na tot hij in het kreupelhout verdween. Toen pakte ik de verrekijker en tuurde tussen de struiken door naar de overkant van de Aerdenhoutscheweg, waar een witgepleisterde villa als een kasteel boven een slotgracht van laaghangende mist uittorende. Ik draaide aan de scherpstelling van de verrekijker om de brede ramen van de woonkamer helder in beeld te krijgen. Erachter hingen vitrages die alles wat zich binnenshuis afspeelde aan het oog onttrokken. De zeldzame keren dat ik de bewoner had zien rondlopen, was er niet veel meer van hem te zien geweest dan een schimmige gedaante. Naast de woonkamer bevond zich een voordeur die nooit geopend werd. De bewoner maakte altijd gebruik van de achteringang van de villa.

Ik richtte de verrekijker iets hoger. De gordijnen van de slaapkamer op de bovenverdieping waren nog gesloten. Ik draaide mijn hoofd weg om op mijn horloge te kijken.

‘Bijna halfnegen, het kan niet lang meer duren,’ mompelde ik en tuurde weer door de verrekijker naar het slaapkamerraam.

Lang hoefde ik inderdaad niet te wachten. De gordijnen werden ruw opengetrokken, maar ook hier hingen vitrages die gesloten bleven, waardoor alleen het schaduwbeeld van de bewoner te zien was. Met zijn handen in zijn zij gedrukt, bleef hij zeker een minuut roerloos achter het raam staan voor hij zich abrupt wegdraaide en uit beeld verdween. Ik legde de verrekijker neer en pakte mijn pen. *Halfnegen wakker, geen bijzonderheden.* Meer wist ik niet op te schrijven.

Voor de villa lag een groot gazon, afgebakend door een

hoog hekwerk dat aan de bovenkant was voorzien van prikkeldraad. Zelfs voor deze buurt was de villa uitzonderlijk goed beveiligd met meerdere camera's die ik nauwkeurig op een plattegrond had ingetekend. Een plattegrond die ik na mijn eerste observatie had gemaakt en waaraan ik sindsdien alle kenmerken van de villa en de nabije omgeving had toegevoegd.

Vanaf de Aerdenhoutscheweg kon de villa alleen bereikt worden via een toegangspoort gemaakt van metalen spijlen die aan de bovenzijde uitmondten in scherpe punten. De poort bevond zich recht tegenover de plek op de parallelweg waar mijn auto geparkeerd stond en gaf toegang tot een kaarsrechte, met kille betonklinkers aangelegde oprijlaan die het gazon doorsneed en eindigde op een parkeerplaats aan de achterzijde van de villa. Halverwege de oprijlaan splitste zich een pad af, dat naar de voordeur leidde. Langs dit pad lag een perkje met vijf dicht opeenstaande berken. Deze bomen speelden een belangrijke rol in het plan dat ik voor ogen had, want ze ontnamen het zicht op het daarachter gelegen hek.

Twee weken geleden was ik langs de toegangspoort gelopen. Om niet herkenbaar gefilmd te worden had ik me vermomd als een spion uit een slechte film: ik droeg een pet, een bril met zwaar montuur en een lange jas met een hoge kraag, waarin ik mijn kin zo diep mogelijk had weggestoken. Zo had ik de toegangspoort goed kunnen bekijken. Aan weerszijden van de poort stonden robuuste, gemetselde zuilen. Een van deze zuilen bevatte een verzonken brievenbus, waarboven een deurbel met intercom was geplaatst en een huisnummerbord met het getal tien. Op het daaronder gemonteerde naambordje stond in krullende letters de naam van de bewoner vermeld:

Jean-Jacques Vitriol

Jean-Jacques Vitriol, of J.J. zoals ik hem was gaan noemen, verliet zijn huis zelden. Bezoek ontving hij niet, behalve de schoonmaakster: een kleine, tengere vrouw met een mediteraan voorkomen, die elke maandag in een Fiat Panda naar de villa kwam voor de wekelijkse poetsbeurt.

De ochtend was grotendeels verstreken. De aan kracht winnende zonnestralen losten de mist op en brachten de kleur terug in de vochtige omgeving, waar de feloranje bloemen van het havikskruid prachtig opvlamden. Het was tien voor elf. Het openen van de slaapkamergordijnen was de enige activiteit die ik had waargenomen. Er was echter nog één feit dat ik wilde verifiëren. Daarvoor hoefde ik niet lang te wachten: precies om elf uur verscheen in de verte een oranje-witte bestelwagen van PostNL. Hij kwam snel naderbij en stooft zonder vaart te minderen voorbij.

‘Stipt als altijd,’ zei ik in mijzelf, terwijl ik een aantekening maakte in het notitieblok.

Ondanks het kluizenaarsbestaan dat J.J. leidde, had ik hem enkele malen kunnen observeren. Als er post werd bezorgd, kwam J.J. namelijk direct naar de toegangspoort om de brievenbus te legen. Waarschijnlijk had hij een hekel aan lichamelijke inspanning, want hij haalde de post telkens op in een elektrisch golfkarretje dat speciaal voor dat doel leek te zijn aangeschaft. Door mijn verrekijker had ik hem goed in beeld gekregen: J.J. was een man van middelbare leeftijd met een gedrongen postuur. Bij zijn ooit krachtige kaaklijnen waren nu de aanzetten van kwabbige hangwangen zichtbaar. Hij zag er vermoeid uit en oogde ouder dan op de

foto's die ik van hem had gezien. Ik kende hem namelijk al. Niet persoonlijk, maar van mijn werk: J.J. was de vroegere directeur van de Belgica-Bank, het brein achter de desastreuze overname van de SRW-Bank. De man die verantwoordelijk was geweest voor mijn ontslag.

Ik had genoeg gezien en sloeg mijn notitieblok dicht. Dit was mijn laatste observatie. Het was tijd voor de uitvoering van mijn plan. Ik startte de motor en reed kalm vanaf de parallelweg de Aerdenhoutscheweg op.

Na ruim een uur rijden draaide ik de parkeerplaats van het bungalowpark op, de plek waar ik sinds een jaar woonde. Ik pakte mijn tas van de bijrijdersstoel en stapte uit. Er heerste een serene rust die enkel werd verstoord door het schrob-bende geluid van een bezem. Ook hier was de zon uitbundig gaan schijnen. Alleen aan de dikke, neervallende druppels die van de natte boombladeren gleden, was te merken dat de mist nog maar net was opgetrokken. Ik slenterde het park op.

‘Goedemorgen, Tom!’ verbrak een rokerige stem de stilte. Het was Herman, de beheerder van het park die altijd wel ergens in de weer was en die ook altijd in was voor een praatje.

Herman was gestopt met schrobben. Zijn kale hoofd glom van het zweet en zijn geruite overhemd vertoonde natte plekken onder zijn oksels. Leunend op zijn bezem haalde hij een pakje zware shag tevoorschijn. ‘Vanmorgen heb ik ze allebei gezien, Tom!’ zei hij enthousiast.

‘Ik heb ze gisteravond in de verte gehoord,’ antwoordde ik, want ik wist precies waar Herman het over had.

‘Ja, ja, nou ik heb ze gezien hoor. Twee grote raven. Een uurtje geleden zag ik ook nog een appelvink, die zat hier vlakbij,’ vervolgde Herman glunderend, terwijl hij met een breed armgebaar naar de knoestige beuk naast het receptiegebouw wees.

Herman was een hartstochtelijke vogelaar en informeerde mij bij elke ontmoeting over de waarnemingen die hij die dag gedaan had. Zelf kon ik de meest algemene vogels wel uit elkaar houden en met behulp van Hermans bevlogen uitleg had ik sinds mijn komst naar het bungalowpark al een